

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Šance pro Šluknovský výběžek

Klíčová aktivita č. 1

Vzdělávací opora FG - 03

Sestavování a dodržování rozpočtu

Autor: Ing. Robert Petroušek

Šluknov 2013

Projekt „**Šance pro Šluknovský výběžek**“

reg. č. CZ.1.07/3.1.00/37.0030

Realizátor: Vyšší odborná škola a Střední škola, Varnsdorf, příspěvková organizace

Partner: Střední lesnická škola a Střední odborná škola sociální, Šluknov, příspěvková organizace

OBSAH:

1. PENÍZE, FORMA PENĚZ.....	3
1.1 KLÍČOVÁ SLOVA.....	3
1.2 CÍLE	3
1.3 ZÁKLADNÍ POJMY	3
2. ROZPOČET DOMÁCNOSTI, PŘÍJMY A VÝDAJE DOMÁCNOSTI.....	5
2.1 KLÍČOVÁ SLOVA.....	5
2.2 CÍLE	5
2.3 ZÁKLADNÍ POJMY	5
3. CVIČENÍ K TÉMATU ROZPOČET DOMÁCNOSTI.....	6
3.1 PŘÍJMY A VÝDAJE	6
3.2 ROZPOČET RODINY HRUBÝCH	7
4. SPRÁVNÉ SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU	9
4.1 ABECEDA SESTAVENÍ ROZPOČTU	9
<i>A – příjmy domácnosti.....</i>	<i>9</i>
<i>B – výdaje domácnosti</i>	<i>10</i>
<i>Pomocný seznam výdajů.....</i>	<i>10</i>
<i>C – porovnání příjmů a výdajů.....</i>	<i>11</i>
5. CVIČENÍ K TÉMATU SPRÁVNÉ SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU.....	12
5.1 PŘÍJMY A VÝDAJE RODINNÉHO ROZPOČTU	12
5.2 TVORBA MĚSÍČNÍHO RODINNÉHO ROZPOČTU	15
5.3 TVORBA ROČNÍHO RODINNÉHO ROZPOČTU	17
6. ZODPOVĚDNÉ ZADLUŽOVÁNÍ	18
6.1 NA CO JE VHODNÉ SE ZADLUŽIT?	18
6.2 MÁM DOSTATEK FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ NA SPLÁTKY?	18
6.3 JAKÝ FINANČNÍ PRODUKT SI ZVOLÍM?	19
7. POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	20
8. PŘÍLOHY	21

Kontakt na mentora:

1. Peníze, forma peněz

1.1 Klíčová slova

Hotovostní a bezhotovostní forma peněz

1.2 Cíle

- naučit se pojem peníze
- naučit se jednotlivé formy peněz
- opakování pojmů

1.3 Základní pojmy

Nejdůležitější funkcí peněz je bezesporu jejich služba jako všeobecný prostředek směny. Slouží lidem k nákupu nebo prodeji zboží a služeb.

1.3.1 Hotovostní forma peněz

Hotovostní forma peněz - hotové peníze neboli oběživo je jedna z forem peněz.

- **Bankovky** – **cenný papír** s určitou peněžní částkou, platební prostředek, vydávaný Českou centrální bankou
- **Mince** - jsou jedním z nejdéle trvajících prostředků směny. V dnešní době jsou mince stále nepostradatelnou částí měnového systému, ovšem jejich úloha se podstatně změnila. Novodobá mince totiž sama o sobě nemá žádnou hodnotu, a pokud by se za ni nezaručil stát, tak by se jednalo o pouhý kus plechu. V minulosti tomu bylo naopak, neboť byly mince raženy především z drahých kovů (zlato, stříbro), a tak představovaly hodnotu i bez státní garance.

1.3.2 Bezhotovostní forma peněz

Bezhotovostní forma peněz - forma placení, při níž nefungují hotové reálné peníze, placení se uskutečňuje pouze písemným převodem z účtu na účet.

Bezhotovostní platba je provedená bezhotovostním převodem peněžních prostředků na území České republiky prostřednictvím peněžního ústavu v české nebo cizí měně a bezhotovostním převodem peněžních prostředků prostřednictvím peněžního ústavu v české nebo cizí měně z území České republiky na území jiného státu.

Bezhotovostní peníze jsou peněžní prostředky v podobě záznamů na účtech banky či jiných finančních institucí.

Banka zde vystupuje v roli zprostředkovatele.

Klienti mohou předávat bance příkazy k provedení plateb třemi způsoby:

- **písemně** - tradiční způsob, který převládá a je předkládán na formulářích
- **na magnetických médiích** - používají je klienti, kteří realizují tak velké počty plateb, že jejich zadávání písemnou formou by bylo neefektivní pro obě strany
- **pomocí dálkového přenosu dat** – homebanking, officebanking - prostřednictvím osobního počítače a modemu, který je napojen na počítačovou síť banky, nově také pomocí mobilního telefonu.

2. Rozpočet domácnosti, příjmy a výdaje domácnosti

2.1 Klíčová slova

Příjmy, výdaje, aktivní příjmy, pasivní příjmy, nepravidelné příjmy a výdaje, nezbytné, zbytné a investiční výdaje.

2.2 Cíle

- naučit se rozlišovat druhy příjmů a výdajů domácností.
- naučit se sestavovat rodinný rozpočet

2.3 Základní pojmy

Aktivní příjmy jsou příjmy, pro které musí lidé něco aktivně dělat (např. mzda) nebo jejich příjem je závislý na někom jiném (např. na státu).

Pasivní příjmy jsou příjmy, které rodině plynou z jejich investic, z jejich majetku (nájemné z pronajímaného bytu, úroky z termínovaného vkladu, dividendy ze zakoupených akcií).

V rozpočtu domácnosti bychom neměli počítat s **nahodilými příjmy**.

Nezbytné výdaje jsou výdaje potřebné k zajištění základního chodu domácnosti. Do nezbytných výdajů řadíme i splátky úvěrů.

Zbytné výdaje by rodina v případě nutnosti mohla omezit nebo se bez nich zcela obejít. Hranice mezi výdaji nezbytnými a zbytnými je individuální a nelze ji přesně stanovit. Záleží na zvyklostech a preferencích každé konkrétní rodiny.

Prostřednictvím **Investičních výdajů** rodina buduje své úspory, svůj investiční majetek (ze kterého pak pořizuje své cíle).

Nepravidelné výdaje jsou výdaje, které rodinný rozpočet nezatěžují pravidelně každý měsíc, ale v rodinném rozpočtu se s nimi musí počítat (dovolená, svátky apod.)

Nepravidelné výdaje je třeba zvažovat z dlouhodobějšího hlediska: zimní bundu kupujeme 1x ročně (nebo 1x za několik let), ale každý měsíc kupujeme nějaké oblečení. Nepravidelné výdaje zatěžují rozpočet jednorázově, ale téměř každý měsíc rodina má výdaje tohoto typu (dovolená na jaře (záloha) a v létě (doplatek + kapesné), na podzim kroužky dětí, koncem roku vánoce, poté zimní radovánky, kroužky dětí na 2. pololetí, velikonoce, jarní oblečení, letní pneumatiky na auto a mezi tím dárky na narozeniny a svátky atd.). Proto je třeba v rodinném rozpočtu vyčlenit část prostředků na tyto „nepravidelné“ výdaje.

Největším rizikem nepravidelných výdajů je, že je platíme pravidelně po celý rok.

3. Cvičení k tématu Rozpočet domácnosti

3.1 Příjmy a výdaje

- ✓ Určete, zda se jedná o příjem či výdaj
- ✓ Určete druh příjmu (aktivní, pasivní, nahodilý)
- ✓ Určete druh výdaje (nezbytný, zbytný, investiční, nepravidelný)

Čistá mzda	Rodičovský příspěvek
Nájemné	Jídlo
Příjem z podnikání	Oblečení
Provoz domácnosti (elektrická energie, voda, plyn,...)	Splátka půjčky
Příjem z pronájmu (bytu, prostorů,...)	Provoz auta
Úrok z termínovaného vkladu	Zábava
Platba do stavebního spoření	Kouření
Penzijní připojištění	Vánoce
Dovolená	Výhra v loterii
Dědictví od prarodičů	Koníčky (knihy, časopisy, sport,...)

Řešení:

Příjmy rodiny	Výdaje rodiny
Aktivní: <ul style="list-style-type: none"> • Čistá mzda • Příjem z podnikání • Rodičovský příspěvek 	Nezbytné: <ul style="list-style-type: none"> • Nájemné • Jídlo • Oblečení • Provoz domácnosti • Splátka půjčky • Provoz auta
Pasivní: <ul style="list-style-type: none"> • Příjem z pronájmu • Úrok z termínovaného vkladu 	Zbytné: <ul style="list-style-type: none"> • Zábava • Kouření • Koníčky
Nahodilé: <ul style="list-style-type: none"> • Dědictví od prarodičů • Výhra v loterii 	Investiční: <ul style="list-style-type: none"> • Platba do stavebního spoření • Penzijní připojištění
	Nepravidelné: <ul style="list-style-type: none"> • Dovolená • Vánoce

3.2 Rozpočet rodiny Hrubých

Sestavte rozpočet domácnosti Huga a Hermíny Hrubých z jejich měsíčního výpisu z účtu za měsíc červen, doplněného o vysvětlivky paní Hrubé:

5.6. trvalý příkaz	-7.500	splátka hypotéky
7.6. výběr z bankomatu	-5.000	na provoz domácnosti
8.6. ALFABETA – květen	14.200	mzda Hugo
9.6. Truchlík, s.r.o.	13.800	mzda Hermína
10.6. SIPO (nájem, TV, rozhlas..)	-8.500	
12.6. trvalý příkaz	-1.500	penzijní fond Hugo
13.6. trvalý příkaz	-6.000	spoření na spořicí účet
14.6. LEAS, a.s.	-5.400	splátka auta
18.6. transakce platební kartou	-2.300	koupě bot
19.6. transakce platební kartou	-500	dárky na narozeniny
20.6. transakce platební kartou	-1.200	benzín
25.6. nájemné na červenec	10.000	od Nováků za pronájem
30.6. poplatky za vedení účtu	-300	

3.2.1 Úkoly

- a) Zjistěte, jaké jsou měsíční příjmy a výdaje manželů Hrubých.

řešení: příjmy celkem 38.000 Kč, výdaje 38.200 Kč

- b) Měli bychom do rozpočtu domácnosti počítat s jednorázovými výdaji (koupě bot a dáreků na narozeniny)?

nechejte diskutovat, nechejte hlasovat, kdo považuje rozpočet rodiny Hrubých za přebytkový, vyrovnaný a kdo za deficitní.

- c) Rozhodněte, zda je rozpočet přebytkový, vyrovnaný nebo deficitní. Svě tvrzení zdůvodněte.

nechejte zástupce týmů diskutovat, nechejte hlasovat, kdo považuje rozpočet rodiny Hrubých za přebytkový, vyrovnaný a kdo za deficitní.

- d) Jde opravdu o vyrovnaný rozpočet, když má rodina výdaje o 200 Kč vyšší než příjmy?

rozpočet lze považovat za vyrovnaný, protože deficit 200 Kč (tj. 0,5 %) je zanedbatelný, příští měsíc mohou být výdaje nižší (nekoupí si třeba boty za 2.300 Kč).

- e) A co spoření 6.000 Kč měsíčně na spořicí účet? Jde o výdaj nebo ne?

rozpočet na první pohled vychází jako vyrovnaný, ale pokud zohledníme, že spoří 6.000 na spořicí účet, jde ve skutečnosti o rozpočet přebytkový.

3.2.2 Kontrolní otázky

1. Do jakých skupin můžeme rozdělit výdaje domácností?
2. Jaké druhy příjmů může domácnost mít? Charakterizujte je.
3. Vysvětlete rozdíl mezi deficitním, vyrovnaným a přebytkovým rozpočtem.
4. Jak podle Vašeho názoru nejčastěji hospodaří české domácnosti?

Je nejvíce domácností s deficitním, vyrovnaným nebo přebytkovým rozpočtem?

Nejvíce rodin hospodaří rozumně, má mírně přebytkový rozpočet.

5. Co dělat v případě, když má rodina deficitní rozpočet?

(sníží se příjmy – propouštěním ze zaměstnání, nemocí rodiče apod., nebo se zvýší výdaje – nenadálá oprava auta, vytopení sklepa, rozbitá střecha, vyšší výdaje před vánoci apod.)

Krátkodobé výpadky příjmů nebo krátkodobé zvýšení výdajů je možno řešit čerpáním likvidní rezervy domácnosti, přechodným snížením výdajů v dalších měsících, krátkodobou půjčkou nebo prodejem části majetku. Dlouhodobě je třeba snížit výdaje!

Dlouhodobě nelze žít na vyšší noze, než umožňují příjmy rodiny!!!

3.2.3 Pomůcky, zdroje a odkazy

- KLÍNSKÝ, P. a kol.: *Finanční gramotnost. Obsah a příklady z praxe škol.* Národní ústav odborného vzdělávání, Praha 2008. ISBN 978-80-87063-13-2, str. 8 – 10.
- kartičky pro cvičení 1 – Příjmy a výdaje
- zadání pro cvičení 2 – Rozpočet rodiny Hrubých

4. Správné sestavení rodinného rozpočtu

Naučit se hospodařit s penězi není vždy jednoduché. Peníze jsou totiž součástí našeho života. Potřebujeme je k zabezpečení základních potřeb a nejen jich.

V současné době mají peníze převážně virtuální podobu – výplatu dostáváme na účet, ze kterého platíme převážně bezhotovostně. (*viz pojem bezhotovostní forma peněz*)

Mnoho lidí tak nemá reálnou představu o výši svých nákladů. O to víc vzniká potřeba vedení domácího rozpočtu.

Čas věnovaný vydělávání peněz zabírá minimálně třetinu dne. Je nerozumné své vydělané peníze nekontrolovaně či nezodpovědně utratit. Je proto třeba si sestavit rodinný rozpočet.

Jak nám pomůže dobře a reálně sestavený rodinný rozpočet?

- Získáme kontrolu nad vlastní finanční situací.
- Mnohdy najdeme zdroje pro rezervy a úspory.
- Zvládneme nečekané výdaje.
- Můžeme předejít vytváření zbytečných dluhů.
- Vytvoříme si správné návyky.
- Staneme se správcí svých peněz

4.1 Abeceda sestavení rozpočtu

A – sepsat a sečíst všechny čisté příjmy domácnosti/rodiny

B – sepsat seznam všech měsíčních výdajů

C – porovnat rozdíl mezi příjmy a výdaji

A – příjmy domácnosti

Příjmy jsou všechny peníze, které přijdou do domácnosti za určité období. Příjmy dělíme na několik druhů podle toho, odkud do domácnosti přicházejí.

- **Mzda** - vzniká na základě pracovně právního vztahu na základě pracovní smlouvy, Dohody o pracovní činnosti, Dohody o provedení práce.
- **Dávky** - peněžité sociální dávky - jsou vypláceny v rámci několika režimů:

- dávky vyplácené na základě pojištění (nemocenského, důchodového, státní politiky zaměstnanosti)
 - dávky státní sociální podpory
 - dávky sociální pomoci.
- **Příjmy z podnikání**
 - **Příjmy z pronájmu** - vznikají na základě pronajímání nemovitosti – dům, byt, pole.
 - **Příjmy z kapitálového majetku** - vznikají při vlastnění akcií, dluhopisů, podílových listů.

Celková suma příjmů v domácím rozpočtu vzniká součtem všech příjmů výdělečně činných členů rodiny, kteří přispívají na chod domácnosti. Sečtěte tedy všechny čisté příjmy domácnosti.

B – výdaje domácnosti

Výdaje jsou všechny peníze, které domácnost v určitém období vydá. Udělejte si podrobný pomocný seznam veškerých výdajů (možná je i tabulka). Zvolte si způsob, který vám vyhovuje.

Pomocný seznam výdajů

- Bydlení – nájem, vodné a stočné, plyn, elektřina, topení, internet, telefon, daň z nemovitosti, údržba domácnosti,
- Potraviny – nákupy jídla a nápojů, jídlo a nápoje v restauraci, jídlo pro domácí mazlíčky, drogerie, čisticí prostředky do domácnosti,...
- Doprava – jízdné za vlak/autobus, taxi, vlastní auto – benzin/nafta, údržba,....
- Koníčky – kultura, zábava, sport, nákupy pro radost, hudba, knihy, výlety.
- Oblečení – oblečení pro všechny členy domácnosti.
- Děti – kroužky, školné, cestování dětí, péče o děti,...
- Nahodilé (nepravidelné) výdaje – dárky, dovolená, vybavení domácnosti, kurzy pro dospělé,...
- Pojistky – pojištění domácnosti, pojištění auta, pojištění osob,...
- Splátky – splátky hypotéky, splátky spotřebitelských úvěrů, splátky kreditní karty, leasingové splátky,...
- Úspory – pravidelně odkládané částky na tvorbu rezerv, stavební spoření, důchodové připojištění, investice,...

Po tomto celkovém sepsání nákladů si můžete sestavit jednoduchou tabulku, do které budete vyplňovat součty z pomocného seznamu.

C – porovnání příjmů a výdajů

Po vyplnění příjmů a výdajů domácnosti porovnáte příjmovou a výdajovou stránku vašeho rozpočtu a zjistíte, jak hospodaříte.

Následně můžete znovu projít všechny výdaje a popřemýšlet, zda některé nejsou zbytečně nebo neadekvátně vysoké.

Druhým doporučením pak je **tvorba rezerv**, tzv. odkládání na horší časy. Nedílnou součástí bilance příjmů a výdajů by se tedy měla stát také přiměřeně vysoká částka určená právě na vytváření rezerv. Principiálně není ani tak důležité, jakou částku si odkládáte stranou, ale hlavně to, zda se vytváření finančních rezerv stane pevnou součástí osobního či rodinného rozpočtu. **Důležitá je hlavně pravidelnost.**

Odkládat spoření až na dobu, kdy si to budu moci dovolit, znamená nezačít nikdy. Různé zdroje doporučují částky určené k tvorbě rezerv v procentech vypočtených z příjmů nebo nákladů domácnosti. Výše pravidelného spoření se pohybuje od 3 -15 % z čistých příjmů nebo nákladů domácnosti.

5. Cvičení k tématu Správné sestavení rodinného rozpočtu

5.1 Příjmy a výdaje rodinného rozpočtu

- a) Vepište do tabulky veškeré příjmy, která Vaše rodina obdrží pravidelně každý měsíc. Dané částky sečtěte.

Zkontrolujte, zda daná osoba uvedla správně veškeré příjmy, které domácnost má. Diskutujte na téma, jak docílit možnosti zvýšení příjmů domácností.

Příjmy domácnosti	Měsíčně
Mzda, výplata	
Mzda, výplata partnera	
Dávky	
Důchod	
Příjem z pronájmu	
Příjem z investic	
Jiné příjmy	
Příjmy celkem	

- b) **V níže uvedené tabulce výdajů** dopište všechny výdaje, které Vaše rodina utratila za daný den. Pokračujte dopisováním výdajů do tabulky každý den během celého týdne.

Zadejte daný úkol k domácímu procvičování pojmů.

Zjistěte, zda daný zástupce z cílové skupiny správně pochopil pojmy a druhy výdajů, zda došlo k pravdivému vyplňování dané tabulky.

Diskutujte na téma, jak některé výdaje optimalizovat.

	Výdaje domácnosti	Den první	Den druhý	Den třetí	Den čtvrtý	Den pátý	Den šestý	Den sedmý
Bydlení	nájemné, fond oprav							
	energie (záloha plyn, záloha elektřina)							
	vodné-stočné							
	odpad							
Doprava	benzín							
	opravy auta							
	jízdné							
Děti	kroužky, stravenky, ...							
	oblečení							
Potraviny	Potraviny							
Režie	Drogerie							
	Oblečení							
	Léky							
	Čistírna, údržba domácnosti							
	Ostatní							
Služby	Telefon							
	Internet							
	Televize a rozhlas							
Koničky	Restaurace							
	Sport							
	Knihy a časopisy							
	Ostatní							
Pojistky	pojištění domácnosti							
	pojištění auta							
	další pojistky							
Splátky	Splátka hypotéky							
	Ostatní splátky							
Účty	Poplatky za účty							
Ostatní	Ostatní náklady							
Úspory	Tvorba rezervy							
	Stavební spoření							
	Ostatní úspory							
	Výdaje celkem							

- c) **Výdaje za celý týden sečtěte.** Nyní můžete odečíst celkové výdaje za daný týden od souhrnu všech příjmů a zjistíte, kolik Vám zbývá do termínu následujících příjmů. **POZOR – jedná se pouze o průběžný výsledek. Je nutné počítat i s výdaji, které ještě nastanou.**
- d) *Diskutujte o neočekávaných výdajích, možné tvorby rezervy a zkontrolujte, zda průběžný výsledek je správný.*

Průběžný rozpočet	Týden č. 1
Příjmy celkem	0
Výdaje celkem	0
Z toho výdaje na spotřebu domácnosti	0
Z toho výdaje na spoření	0
Přebytek/Nedostatek	0

5.2 Tvorba měsíčního rodinného rozpočtu

Při správném vyplňování předcházejících údajů jsme již plně schopni vyplnit první část měsíčního rodinného rozpočtu. Sečtěte jednotlivé položky, které spolu věcně souvisejí a запиšte do dané tabulky, sloupec první (první týden). Do pole „Zůstatek z minulého měsíce“ napište nula (jako počátek). Další měsíc se pokusíte dopsat již skutečný výsledek Vašeho hospodaření za minulý měsíc.

Pomozte při jednotlivých součtech daných výdajů a zkontrolujte, zda údaje jsou uvedeny správně. Pomozte při tvorbě konečného zůstatku za první týden a zdůrazněte, že se jedná pouze o průběžný výsledek, nikoliv zůstatek k okamžitému použití.

Zůstatek z minulého měsíce:		Měsíční rodinný rozpočet				
	<input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>					
Výdaje	1. týden	2. týden	3. týden	4. týden	Celkem	
Bydlení					0	
Doprava					0	
Děti					0	
Potraviny					0	
Režie					0	
Služby					0	
Koníčky					0	
Pojistky					0	
Splátky					0	
Účty					0	
Ostatní					0	
Úspory					0	
Celkem	0	0	0	0	0	
Příjmy					0	
Zůstatek	0	0	0	0	0	

Sečtete jednotlivé řádky za dané týdny a číslo dopište do sloupce „Celkem“ k danému řádku. V poslední kroku Vám zbývá odečíst zelené políčko (výdaje celkem) od žlutého políčka (příjmy celkem). Dané číslo dopište do červeného políčka. To je Váš výsledek.

Pokud jste postupovali řádně a poctivě, získali jste hodnověrný obraz o Vašem hospodaření.

Zkontrolujte, zda frekventant sečetl dané řádky správně a zda údaj uvedený v červeném poli je správný.

- *Vyslovte souhlas, pokud údaj v červeném poli bude kladný. Diskutujte na téma neočekávané výdaje.*
- *V případě záporného čísla v červeném poli, zjistíte, co by mohlo být příčinou. Vysvětlete, jaké jsou důsledky záporného čísla pro následující měsíc. Jak se to projeví na hospodaření.*
- *Pokud se údaj v červeném poli blíží nule, diskutujte o možnosti tvorby rezervy. Pokud rezerva je již tvořena, zjistěte na jaký účel (penzijní připojištění, úspora na nákup a obměnu spotřebičů, rekonstrukce domu...)*

5.3 Tvorba ročního rodinného rozpočtu

Ved'te frekventanta k tomu, aby souhrnné údaje za daný měsíc analogicky přepsal od tabulky ročního rozpočtu. Diskutujte s ním, že poctivé vedení „účetnictví“ domácnosti pomůže zástupci skupiny ke správnému hospodaření, přehledu veškerých výdajů možnosti optimalizace výdajů s ohledem za budoucí vývoj.

Náklady	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
Bydlení												
Doprava												
Děti												
Potraviny												
Režie												
Služby												
Koníčky												
Pojistky												
Splátky												
Účty												
Ostatní												
Úspory												
Celkem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Příjmy												

6. Zodpovědné zadlužování

Kroky k zodpovědnému zadlužení mají svá pravidla a doporučení. Před samotným zadlužením či podpisem dlužné smlouvy je nezbytné položit si několik otázek a zvážit dopady odpovědí. Otázky si můžeme položit v různém pořadí, ale zodpovědný hospodář si musí odpovědět na tyto:

1. Potřebuji danou věc?
2. Mám dostatek finančních prostředků na splátky?
3. Mohu danou věc pořídit jiným způsobem?
4. Na co je vhodné se zadlužit?
5. Co mě může v průběhu splácení potkat?
6. Jaký finanční produkt si zvolím?
7. Podle čeho si vyberu věřitele?
8. Jaké informace potřebuji k zodpovědnému zadlužení a kde je najdu?
9. Co ještě mám vědět před podpisem smlouvy?

6.1 Na co je vhodné se zadlužit?

Základní doporučení říká:

Není vhodné zadlužit se na věc, jejíž životnost je kratší než doba splácení.

Příklad č. 1 : Lednice mi bude sloužit 3 roky, ale splatím ji za 1 rok

Příklad č. 2 : Dovolenou si užiji 2 týdny, ale budu ji splácet 1 rok

Pokud domácnost došla k závěru, že není možné věc pořídit jiným způsobem než zadlužením, měla by pak domácnost opětovně zvážit, zda danou věc skutečně nutně potřebuje.

Pokud chceme hradit naše potřeby úvěry, musíme si být jistí tímto nákupem. Důležité je také vědět, že na danou věc není možné v časově přijatelném horizontu ušetřit.

6.2 Mám dostatek finančních prostředků na splátky?

Pokud zvažuje zadlužení, pak je dobré postupovat následovně:

- **Zvážím své příjmy a výdaje** - což nemusí být dostačující.
- **Napíši si své příjmy a výdaje** - což nemusí být dostačující.
- **Zahrnu do rozpočtu výdaje na splátky** - což nemusí být dostačující.
- **Nějaký čas odkládám částku na splátky.**

Jak mohu postupovat při rozhodování?

Vím, že konkrétní věc potřebuji, nemohu si ji pořídit jinak než na splátky a je vhodná pro zadlužení.

Nyní přichází zásadní krok v celém procesu zadlužení, a to zjištění, zda mám na splátky. **Plán hospodaření neboli rozpočet domácnosti si má vést každá domácnost. Pokud jej nemá, je vhodné jej vytvořit právě v okamžiku úvahy o zadlužování. Zvláště, pokud uvažujeme o dlouhodobém úvěru, jako je hypotéka, je dobré vést rozpočet delší časové období a velmi přesně zaznamenávat veškeré příjmy a výdaje.**

Pouze v případě, že si odkládáme částku (tvorba rezervy), kterou máme měsíčně splácet, zjistíme, zda zadlužení rodinný rozpočet unese, či nikoli.

Pokud 3 měsíce domácnost odkládá částku ve výši měsíční splátky, vytvoří si právě v této výši rezervu. Tato rezerva by měla být uložena na spořicí účet a sloužit pro případ, kdy nastane událost, která vede k neschopnosti splácet. Tyto peníze by pak měly být použity výhradně na hrazení měsíčních splátek po dobu 3 měsíců.

6.3 Jaký finanční produkt si zvolím?

Úvěry se dají dělit několika způsoby:

Je velmi důležité pochopit principy a fungování jednotlivých produktů a vědět, k jakému účelu mají primárně sloužit. Teprve na základě těchto znalostí lze vybrat typ produktu pro uspokojení našich potřeb. **Špatným příkladem může být zakoupení lednice na kontokorent.**

6.3.1 Podle účelovosti:

- **účelové** – nákup konkrétního zboží, nemovitosti. Účelové úvěry často bývají spojeny se zástavou.
- **neúčelové** – určeny na nekonkrétní libovolný účel. **Mívají vyšší úrokovou sazbu.** Spotřebitel nedokládá věřiteli, na co daný úvěr použil. Pozor – nejvíce rizikové z hlediska dluhové pasti.

6.3.2 Podle zajištění:

- **zajištěné** – většinou formou zástavního práva k věci, nebo zajištění třetí osobou. Často se jedná o účelové úvěry.
- **nezajištěné** – poskytnuté pouze na základě dobré bonity klienta.

Účelové úvěry mívají nižší úrokovou sazbu právě díky zajištění a účelovosti úvěru. Pokud nastane nějaká událost, která vede u domácnosti k neschopnosti splácet, pak věřitel uspokojí svou pohledávku zajištěním, nebo prodejem věci. Pokud je např. pořízeno auto na úvěrovou smlouvu a dojde k neschopnosti splácet, je úvěr zaplacen prodejem automobilu. Pokud je v zajištěné smlouvě uveden ručitel, a původní dlužník není schopen splácet závazek, bude věřitel vymáhat dluh po ručiteli.

7. Použitá literatura a informační zdroje

1. SMRČKA, L. *Rodinný rozpočet a společnost spotřeby*. 1.vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-78-8.
2. SMRČKA, L. *Rodinný rozpočet* [online]. [cit. 2009] Dostupné na WWW: <<http://www.penize.cz/rodinny-rozpocet>>
3. ABECEDA RODINNÝCH FINANČÍ. *Lekce* [online]. [cit. 2013] Dostupné na WWW: <<http://www.abecedarodinnychfinanci.cz/lekce/rodinny-rozpocet>>
4. NOVOTNÝ, R. *Články na měsíc.cz* [online]. [cit. 30.3.2007] Dostupné na WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/rodinny-rozpocet-jak-vytvorit-svuj-rozpocet/>>
5. FINEEXPERT.CZ. *Články* [online]. [cit. 30.3.2007] Dostupné na WWW: <<http://finexpert.e15.cz/rodinny-rozpocet/>>
6. FINANCE PRO RODINU. *Článek* [online]. [cit. 30.3.2007] Dostupné na WWW: <<http://www.financeprorodinu.cz/rezervy-rodinneho-rozpocetu/>>

8. Přílohy

Příloha č. 1 - Stručné podklady a tabulky k některým tématům

Příloha č. 1 - Stručné podklady a tabulky k některým tématům

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

Co je dobré vědět:

- Peníze – součást našeho života
- Podoba peněz:
 - hotové bankovky a mince
 - bezhotovostní (převod peněz na účet v bance)

Co je nutné vědět:

- Odkud peníze přicházejí (kolik peněz za měsíc dostanu)
- Kam peníze odcházejí (kolik můžu za měsíc utratit)

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

- Hospodařím- li tak, že mé měsíční výdaje jsou trvale vyšší než mé příjmy -) mé „finanční zdraví“ není dobré
- Na úvod:
 - Sečíst všechny příjmy (peníze), která domácnost za měsíc má.
 - Spočítat, kolik stojí mé výdaje na pokrytí základních potřeb domácnosti (nájemné, elektrická energie, vodné + stočné, jízdné do školy, zaměstnání apod.)
 - Nezapomenout na výdaje na děti (stravné, kapesné, jízdné)
 - Rozdíl mezi příjmy a výdaji = VOLNÉ PENÍZE

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

Příjmy:

- mzda či jiný výdělek, popř. příjem v nezaměstnanosti
- sociální dávky (všechny druhy sociální podpory)

Do příjmu se zahrnují veškeré finanční prostředky, které členové domácnosti obdrží.

Sečtením všech těchto příjmů vzniká příjmová stránka rozpočtu.

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

Výdaje:

1) na pokrytí základních životních potřeb

- měsíční nájemné za byt, ubytování ..
- **splátky hypotéky, půjček či spotřebitelských úvěrů!!!**
- měsíční záloha na elektrickou energii
- měsíční záloha na teplo a teplou vodu
- měsíční záloha na vodné + stočné
- jízdné do zaměstnání, do škol dětí
- stravné dětí ve škole
- kapesné dětí
- platba za rozhlas, televizi
- platba za telefony, internet

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

Rozdíl mezi příjmy a výdaji na základní životní potřeby = „VOLNÉ“ PENÍZE

- Jak s nimi nakládat?
- Stanovit si **denní limit** na nákup potravin
 - Příklad: měsíčně utratím za potraviny 6.000, měsíc má 30 dní, tzn. denní limit je 200 Kč na potraviny
- Pokud jej v určitý den překročím, následující den musí být nákup potravin o tuto částku nižší.
- Je potřeba denně zapisovat veškeré výdaje!!
- Být v zapisování opravdu důsledný!

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

2) Použití volných „VOLNÝCH“ peněz:

POVINNÉ použití:

- nákup potravin (tyto výdaje jsou za měsíc nejvyšší)
- výdaje na léky
- výdaje na nákup oblečení
- kroužky dětí, školné dětí

Použití na ZÁBAVU, ČASOPISY, KNIHY apod.

- výdaje na služby (kadeřník, kosmetika, pedikúra..)
- výdaje na knihy, časopisy, malé dárky..

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

Co se doporučuje:

Pokud mi z volných peněz ještě zbývá nějaká částka, je velmi žádoucí odkládat peníze „pro strýčka příhodu“.

I sebemenší takto uspořené částka poslouží pro tvorbu rezervy na použití neočekávaných výdajů (porucha pračky, porucha auta...)

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

Základní pravidlo rodinného rozpočtu:

Peníze, které přicházejí, se musejí rovnat penězům, které jsou utraceny.

Pokud jsou výdaje vyšší než je měsíční příjem, vzniká problém -) vzniká měsíční dluh

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU:

Pokud vznikne dluh, je nutné:

- přehodnotit a přizpůsobit výdaje
 - př. snížení některých výdajů z „VOLNÝCH“ peněz – př. snížení vydání peněz na zábavu, cigarety, nákup oblečení, návštěva restaurací..
 - vynaložení úsilí pro získání další práce
- zásadnější rozhodnutí – změna velikosti bytu..

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU – PŘÍKLADY Č. 1:

Zůstatek z minulého měsíce:

Měsíční rodinný rozpočet

Výdaje	1. týden	2. týden	3. týden	4. týden	Celkem
Bydlení					0
Doprava					0
Děti					0
Potraviny					0
Služby					0
Koníčky					0
Pojistky					0
Splátky					0
Účty					0
Ostatní					0
Úspory					0
Celkem	0	0	0	0	0
Příjmy					0
Zůstatek	0	0	0	0	0

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU – PŘÍKLADY Č. 2:

Příjmy domácnosti	Měsíčně
Mzda, výplata	
Mzda, výplata partnera	
Dávky	
Důchod	
Jiné příjmy	
Příjmy celkem	0

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU – PŘÍKLADY Č. 2:

	Výdaje domácnosti	Měsíčně
Bydlení	nájemné, fond oprav	
	energie (plyn, elektřina)	
	vodné-stočné	
	odpad	
Doprava	benzín	
	opravy auta	
	jízdné	
Děti	kroužky, stravenky, ...	
	oblečení	
Potraviny	Potraviny	
Režie	Drogerie	
	Oblečení	
	Léky	
	Čistírna, údržba domácnosti	
	Ostatní	
Služby	Telefon	
	Internet	
	Televize a rozhlas	
Koničky	Restaurace	
	Sport	
	Knihy a časopisy	
Pojistky	Ostatní	
	pojištění domácnosti	
	pojištění auta	
Splátky	další pojistky	
	Splátka hypotéky	
Účty	Ostatní splátky	
	Poplatky za účty	
Úspory	Ostatní náklady	
	Tvorba rezervy	
	Stavební spoření	
	Ostatní úspory	
	Výdaje celkem	0

SESTAVENÍ RODINNÉHO ROZPOČTU – PŘÍKLADY Č. 2:

Výsledný rozpočet	Měsíčně
Příjmy celkem	0
Výdaje celkem	0
Přebytek/Nedostatek	0

